

Uitspraaknr. 07.094-102

Datum:

22 november 2007

Incident op schoolkamp, onderzoekmethode, communicatie met ouders van leerlingen en pers; klacht gedeeltelijk gegrond; primair onderwijs.

De klacht

Een ouderpaar klaagt erover dat vier leerkrachten zonder deugdelijk onderzoek ter plaatse van het schoolkamp hun zoon (en drie andere leerlingen) hebben aangewezen en behandeld als aanranders/verkrachters en hen ten overstaan van de totale groep 8 als zodanig aangeduid. (LKC 07.094)

De ouders klagen er tevens over dat de directeur vervolgens onzorgvuldig heeft gehandeld door over het incident een nieuwsbrief met onjuiste inhoud aan de ouders van de groep van circa 150 kinderen te doen verstrekken. Het gevolg hiervan is geweest dat de zoon en de drie andere leerlingen in hun woonplaats zijn behandeld en afgeschilderd als criminele jongeren. Bovendien heeft hij onzorgvuldig gehandeld doordat hij tijdens zijn onderzoek naar het incident met suggestieve vragen heeft getracht de betrokken leerlingen, waaronder hun zoon, tegen elkaar uit te spelen. (LKC 07.102)

De feiten

Medio 2007 organiseerde de school voor zijn circa 150 leerlingen uit groep 8 een kamp op een boerderij met groepsaccommodatie. Op de voorlaatste avond heeft zich op een jongensslaapkamer een incident voorgedaan tussen een vijftal leerlingen, vier jongens en een meisje. Dat begon als een kietelspel en kreeg vervolgens aspecten van groepsdwang, waarbij het kietelen een ander karakter kreeg en door het meisje als tegen haar zin werd ervaren. De vier leerkrachten A, B, C en D zijn schoolbegeleiders van het kamp geweest. De totale begeleidingsgroep bestond uit zo'n 15 personen. Leerkracht A had de leiding.

De visie van partijen

Partijen hebben hun standpunten uitvoerig toegelicht.

De ouders geven aan dat zij en hun zoon in hun woonwijk als paria's worden behandeld.

Overwegingen van de Commissie

De ouders hebben zich op het standpunt gesteld dat hun klacht zich niet richt op de betwisting van het voorval zelf. Het gaat hen om de wijze van onderzoek op het schoolkamp, het brandmerken van de vier betrokken jongens, de nieuwsbrief van de schooldirecteur en het gesprek dat hij voerde met hun zoon in het kader van het door hem uitgevoerde onderzoek. In het verlengde hiervan heeft de Commissie haar overwegingen ingericht.

Onderzoek op het schoolkamp

Tot het moment dat de jongens één voor één werden gehoord door leerkracht A, B en C moesten zij wachten op een gang voor het desbetreffende kantoortje. Op die gang was geen begeleider aanwezig. Na afloop van elke sessie werd de desbetreffende leerling in een aparte kamer gezet en had daardoor geen contact meer met de andere jongens. Toen de vier gesprekken waren afgerond heeft er in het bijzijn van de drie leerkrachten een gezamenlijk gesprek met de vier jongens plaatsgevonden. Blijkens de verklaringen van de leerkrachten ter zitting was de leerlinge om wie het allemaal draaide in de tussentijd met twee vriendinnen op haar slaapzaal gebleven. Daar was geen begeleider bij. Van de individuele gesprekken en van het gezamenlijke gesprek zijn verslagen opgesteld.

Naar het oordeel van de Commissie is er met het onderzoek snel, (kort na de melding van het incident) maar ook nogal stevig gereageerd op de verklaring van de leerlinge over het incident op de jongensslaapkamer. Het zo goed als direct gaan horen van de jongens, na de verklaring van de bewuste leerlinge, doorbrak de organisatie van het kamp als gevolg waarvan alle andere leerlingen en begeleiders (omstreeks 150 personen) moesten wachten met eten. Alleen al door dit effect is de zwaarte van het incident de overige leerlingen niet ontgaan en heeft daaraan onbedoeld extra lading gegeven. Dat het onderzoek zelf ondeugdelijk zou zijn geweest, zoals de ouders stellen, is de Commissie echter niet gebleken. Het was raadzaam geweest om bij de jongens op de gang, in afwachting op het horen, een begeleider aanwezig te laten zijn. Uit de verklaringen van de leerkrachten heeft de Commissie echter opgemaakt dat de vier jongens zich niet tegelijk hebben bevonden op de gang, maar dat tenminste één van hen al werd gehoord. Twee anderen moesten nog op het terrein worden gezocht. De Commissie is er daarom niet van overtuigd dat dit (verbeter)punt de verklaringen van de jongens wezenlijk heeft beïnvloed en daarmee de deugdelijkheid van het onderzoek zou aantasten.

Toen de leerkrachten, voorzien van de conclusies uit het onderzoek, in overleg met de schooldirecteur besloten tot verwijdering van de vier jongens en daaraan uitvoering gaven, heeft vervolgens de leider van het schoolkamp, leerkracht A, contact opgenomen met de betrokken ouders en zich tegenover hen uitgelaten in termen van aanranding en verkrachting. Aansluitend sprak leerkracht A de verzamelde groep leerlingen toe. De Commissie acht het aannemelijk dat hij zich hierbij in soortgelijke bewoording heeft uitgedrukt als even daarvoor tijdens de door hem gevoerde telefonische gesprekken met de ouders.

De Commissie acht het aannemelijk dat de andere drie leerkrachten B, C en D, die ook bij de besluitvorming en uitvoering van de verwijdering betrokken waren, tenminste in houding en gedraging een soortgelijke uitdrukking als die van leerkracht A hebben overgebracht. Zowel op de vier leerlingen in kwestie (niet in de laatste plaats door de jongens te isoleren toen zij in afwachting waren van de komst van hun ouders) als op hun eigen groep toen zij daarmee na afloop van de toespraak van leerkracht A in gesprek gingen. Zoals blijkt uit het verweerschrift werd er tijdens deze gesprekken ingegaan op de aard van het incident en heeft dit op de leerlingen een diepe indruk gemaakt. Zo vermeldt het verweerschrift dat een leerling de bewuste leerlinge op de jongensslaapkamer nog heeft horen roepen, en één van de leerkrachten na veel praten en huilen heeft geprobeerd het gesprek met de groep positief te eindigen.

De Commissie stelt vast dat leerkracht A zijn oorspronkelijke uitspraken heeft ingetrokken en ook de directeur van de school later in zijn bewoordingen de toedracht van het incident heeft beperkt tot een uit de hand gelopen kietelpartij.

Dit in aanmerking nemend acht de Commissie het aannemelijk dat de leerkrachten met de termen verkrachting en aanranding een snelle en te vergaande conclusie hebben getrokken uit de verklaringen van de leerlinge en van de vier jongens. De Commissie is van oordeel dat vermeden had dienen te worden dat deze beleving van het incident als beeld bij de overige leerlingen zou gaan ontstaan. Zij acht daarom de klacht tegen de leerkrachten gegrond voor zover deze zich richt op het behandelen en aanwijzen van de vier jongens, waaronder de zoon, als aanranders en verkrachters.

De Commissie merkt daarbij op dat, met inachtneming van alle inspanningen van de leerkrachten, de kwestie mogelijk beter beheersbaar was geweest indien de betrokken leerlinge onder begeleiding was gesteld van een volwassene. Door tijdens het horen van de vier jongens haar met vriendinnen alleen te laten kon haar gemoedstoestand zonder enige vorm van professionele begeleiding zich onder andere leerlingen en hun per mobiele telefoon bereikbaar thuisfront verspreiden. Dat de school het meenemen van mobieltjes had verboden doet hier niet aan af.

Maatregelen na het schoolkamp

De schooldirecteur heeft ter zitting aangegeven dat door het incident op het schoolkamp in de wijk waar de school is gelegen zodanige commotie was ontstaan dat er richting de ouders dringend behoefte was aan deëscalerende maatregelen. De directeur heeft daarover een jurist geraadpleegd en, zo heeft de Commissie begrepen, in samenspraak met het schoolbestuur er voor gekozen om aan de ouders een informatiestencil uit te delen. Daarin stond vermeld dat de kampweek met veel plezier en een prima sfeer super geslaagd was, maar dat er ook een vervelende kwajongensstreek was uitgehaald. Enkele jongens hadden een meisje bij de borsten betast (niet meer, niet minder). Tegen die jongens waren passende maatregelen genomen.

Dit stencil heeft ook de krant bereikt, waarna telefonisch de schooldirecteur is geïnterviewd.

Naar het oordeel van de Commissie laat de inhoud van het stencil weinig andere ruimte dan de gevolgtrekking dat de betrokken jongens het meisje hebben aangerand. De Commissie stelt zich op het standpunt dat het op deze wijze informeren van de ouders van groep 8 over feitelijke gedragingen en het daarmee uitdragen van een oordeel over hetgeen tijdens het incident zou zijn gebeurd voorkomen had moeten worden. Weliswaar heeft de directeur daarmee, volgens zijn zeggen, onrust weggenomen, maar hij heeft daarmee tegelijkertijd tegenover de groep van ouders de vier leerlingen feitelijk als daders van een ernstig strafbaar feit bestempeld. Waar een school voor leerlingen een beschermende en veilige leeromgeving moet bieden past het niet om hen, op grond van eigen bevindingen, met kwalificaties te bestempelen zoals in het stencil zijn gebruikt.

De Commissie acht de klacht over het onzorgvuldig optreden van de schooldirecteur voor wat betreft het verstrekken van de nieuwsbrief en het daarmee feitelijk bestempelen van de zoon (en drie andere leerlingen) als aanranders daarom gegrond.

De schooldirecteur zou met suggestieve vragen hebben geprobeerd de betrokken kinderen tegen elkaar uit te spelen. De bij het gesprek aanwezige personen, zowel van de leerkrachten als de zijde van de ouders geven hierover een verschillende lezing. Nu partijen hierover van mening verschillen en de Commissie uit de gedingstukken verder niet is gebleken wie van hen hierin het gelijk aan zijn zijde heeft, acht zij de klacht op dit onderdeel ongegrond.

De Commissie merkt op dat uit de wijze waarop door de leerkrachten met de gehele situatie is omgesprongen, haar niet is gebleken dat keuzes en beslissingen lichtzinnig zijn genomen maar wel dat er op bepaalde momenten niet de beste keuzes zijn gemaakt. Zo is het over een kwestie als deze ingaan op vragen van de pers niet zonder risico. De Commissie zal er een aanbeveling over doen dat de school zich in situaties met een aanzienlijk onvoorspelbaarheidsgehalte laat bijstaan door een crisismanager: een persoon die speciaal is opgeleid om in een dergelijke crisissituatie adequaat te handelen.

Het oordeel van de Commissie

De klacht tegen de vier leerkrachten, voor zover deze is gericht op het aanwijzen en behandelen van de zoon (en drie andere leerlingen) als aanranders/verkrachters, is gegrond. De klacht over de schooldirecteur is in zoverre gegrond dat deze onzorgvuldig heeft gehandeld door over een incident op een schoolkamp een nieuwsbrief te verstrekken waarin hij de zoon en drie andere jongens feitelijk heeft bestempeld als aanranders.

Voor het overige is de klacht ongegrond.

Aanbevelingen van de Commissie

De Commissie beveelt het schoolbestuur aan:

- zich te beraden over welke professional in crisissituaties wordt ingeschakeld;
- te bewerkstelligen dat verantwoordelijke medewerkers van de school voldoende scholing ontvangen op het gebied van crisismanagement;
- te bewerkstelligen dat directie en medewerkers terughoudend en slechts zeer zorgvuldig naar derden toe zich uitlaten over leerlingen.